

Nr 254.

Av herr **Branting**, om särskild lagstiftning angående förberedande undersökning i brottmål m. m.

Såsom i Kungl. Maj:ts proposition nr 80 till 1931 års riksdag framhållits, äro nu gällande bestämmelser i lag angående de straffprocessuella tvångsmedlen, häktning, anhållande eller som det heter, "till polisens förfogande", reseförbud, beslag, hus- och kroppsvisitation samt kroppsbesiktning ytterst knapphändiga. Till övervägande del saknas över huvud taget lagbestämmelser; hela detta för den medborgerliga friheten viktiga område är i huvudsak överlämnat att efter skiftande omdöme utformas av de skilda polismyndigheterna i landet. Den praxis av växlande innehåll, som sålunda kommer till synes, blir endast i undantagsfall föremål för de dömande myndigheternas uppmärksamhet. De sparsamt förekommande åtalen mot polismän för oriktigt förfarande kunna icke annat än till ringa del tjäna som normgivande korrektiv. Avsaknaden av uttryckliga stadganden försvagar uppenbarligen domstolarnas möjlighet att rättande inskrida. Dessutom ligger det i dylika måls natur att bevissvårigheter ofta möta beträffande vad i saken verkliga förekommit. Mot vederbörande polismäns bestridanden och förklaringar kan målsäganden oftast blott delvis styrka sin talan. Några på den allra senaste tiden passerade händelser ha ånyo understrukit behovet att vinna stöd i uttryckliga stadganden för ett riktigt handhavande från polismyndighetens sida av sina befogenheter vid utredning av brottmål. Justitieombudsmannen har å sid. 108 i sin till 1932 års riksdag avgivna berättelse redogjort för ett fall beträffande olaga anhållande och olaga husrannsakan, till vilken redogörelse han för sin del bl. a. anmärkt, att en betydande rättsosäkerhet råder på detta område, att bristen på klara och fullständiga bestämmelser rörande de straffprocessuella tvångsmedlen medfört vådor för den enskilda individens frihet, samt att ett trängande behov av lagstiftning i förevarande ämne föreligger.

Som bekant har i saken under de gångna decennierna åtskilliga lagstiftningsförslag framlagts, men med deras förverkligande har fått anstå under hänvisning till att framdeles en för hela rättegångsväsendet gemensam och samtidig reform skulle genomföras.

Det torde icke kunna angivas inom vilken tid man kan räkna med en allmän reform av processlagstiftningen. Ett uppskov med tillskapandet av rättsregler beträffande polismyndigheternas befogenhet att ingripa mot den enskilde kan dock svärligen försvaras. Några organisatoriska förändringar skulle ju icke

erfordras för att lämna förhållningsregler beträffande det minimum av rättskydd för misstänkt person, som kan anses överensstämma med billighetens och humanitetens krav.

Till en dylik kategori av bestämmelser skulle bl. a. höra sådana, som stadga förbud mot användande av otillbörliga medel i syfte att förmå den misstänkte till bekännelse, vidare rätt för misstänkt att å sedvanliga tider intaga föda, åtnjuta vila, och i övrigt ej vara underkastad större inskränkning i sin fritid än nödigt är, bestämmelser att förhör ej må i ett sammanhang hållas utöver viss angiven tid, ej heller upprepas utan skäligen mellanrum, plikt att använda ojävigt vittne vid förhör, bestämmelse angående noggranna anteckningar över samtliga undersökningsåtgärder skola föras, samt att förhørsprotokoll för den anhållne skola punktvis uppläsas, med förfrågan på varje särskild punkt om den hörde har något att erinra beträffande förhørsprotokollets avfattning. Ifrågasättas kunna även föreskrifter, att avskrift av polisrapport skall före domstolsförhandlingen tillställas den tilltalade, att tilltalad skall äga rätt att under utredningsstadiet rådföra sig med juridiskt biträde, ävensom att biträdet i viss utsträckning må övervara förhör, att anhållen icke må kvarhållas annat än viss kortare tid, med mindre beslut fattas om hans häktande, samt att anhållen omedelbart bör vid anhållandet eller senast före det första förhöret underrättas om anledningen till anhållandet.

Beträffande en del av här omnämnda föreskrifter kan måhända sägas, att de äro så självklara, att man icke behöver befara ett åsidosättande av desamma, varför uttryckliga regler i nämnda hänseenden icke skulle behöva lagfästas. Dess värre kommer emellertid allt emellanåt till synes, att den för all offentlig insyn skyddade polisutredningen icke fyller de krav, som man i ett rättssamhälle måste uppställa.

Med stöd av vad sålunda anförts, får jag yrka,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till särskild lagstiftning angående förberedande undersökning i brottmål samt de processuella tvångsmedlen.

Stockholm den 22 januari 1932.

G. Branting.